

Галина Харлампіївна Яворська,
доктор педагогічних наук,
професор кафедри загальногуманітарних дисциплін,
Міжнародний гуманітарний університет,
вул. Фонтанська дорога, 33, м. Одеса, Україна

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ БАЗОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПРАВознавців

Авторка статті, розкриваючи методику формування базових компетентностей майбутніх юристів (форми, методи, засоби), визначає найбільш ефективні підходи (герменевтичний, компетентнісний) до реалізації означеної проблеми, розмежовує діяльність студентів-майбутніх юристів на навчальну, навчально-професійну і квазіпрофесійну.

Ключові слова: компетентності, базові компетентності, юристи-правознавці, підходи (герменевтичний, компетентнісний), діяльність (навчальна, навчально-професійна і квазіпрофесійна).

Постановка проблеми. У контексті сучасної педагогічної науки важливим моментом є розмежування здійснюваної студентами діяльності на навчальну, навчально-професійну і квазіпрофесійну. Така диференціація запропонована А. Вербицьким, який стверджує, що для досягнення цілей формування особистості фахівця у вищій школі необхідно організувати таке навчання, яке забезпечує перехід (трансформацію) одного типу діяльності (пізнавальної) в інший (професійний) з відповідною зміною мотивів, цілей, дій, а також засобів, предметів і результатів. Перехідними формами активності студентів-майбутніх правознавців є лабораторно-практичні заняття, імітаційне моделювання, аналіз ситуацій, розігрування ролей тощо. Це становить зміст квазіпрофесійної діяльності студентів, на відміну від навчальної діяльності академічного типу [1, с. 124].

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що дещо інакше підходить до диференціації діяльності студентів М. Ільзова [2, с. 27]. Вона вказує на відмінності навчальної і професійної діяльності студентів. На підставі запропонованого М. Ільзовою варіанту, ми конкретизували окремі складові діяльності майбутніх юристів у процесі формування базових компетентностей і узагальнено подаємо таблицею. Згідно з таблицею, у навчальній діяльності майбутній юрист мало усвідомлює себе як професіонал. Його активність спрямована на пізнання нового, тобто на накопичення інформації. Однак, вже на цьому етапі можлива така організація діяльності, яка викликає необхідну динаміку мотиваційно-сміслових установок професійного розвитку студентів-майбутніх юристів.

У цьому зв'язку інтерес представляє наш узагальнений аналіз навчальної діяльності майбутніх правознавців, спираючись на який, ми отримали комплекс видів діяльності, відповідний сутності і структурі базових компетентностей майбутніх юристів.

Акцентуючи увагу на питанні динаміки ціннісно-сміслових установок майбутніх юристів під час переходу від навчальної до професійної діяльності, відзначимо той факт, що традиційна педагогіка, включаючи мотиви і установки у структуру діяльності, недостатньо відображала проблему управління ними. Розвиток особистості в освітньому середовищі розглядався без його взаємозв'язку з розвитком мотиваційно-смісловію основи навчальної діяльності. За словами А. Новікова, навчальний план як загальноосвітньої, так і вищої школи передбачає освоєння студентами майже всіх видів діяльності, але вони були «розчленовані по предметах і циклах навчання» [3, с.144]. Очевидно, що таке «об'єднання» різних видів діяльності може бути здійснено, якщо цілеспрямовано і системно розвинені її мотиваційно-сміслові механізми, впроваджуючи в навчальний процес спеціалізовані модулі, спрямовані на те, щоб навчали молодшу людину корегувати власний досвід, виробляти індивідуальну професійну свідомість.

Зазначена проблема, будучи перенесеною в сферу нашого дослідження, загострює протиріччя між діяльнісною моделлю спеціаліста, що задається компетентнісним підходом, і реальним станом справ в юридичній освіті, де поки ще домінує нормативний підхід до підготовки студентів. Він вимагає від студента-майбутнього юриста, насамперед, засвоєння і точного відтворення значного обсягу нормативно-правових актів (кодексів, законів тощо). В контексті нормативного підходу для викладання майбутнім правознавцям тих чи інших галузей права залучаються фахівці-юристи, що не мають педагогічної освіти. Найчастіше їх лекції перетворюються на «начитування» законів, що не сприяє істинному правовому розвитку та фундаменталізації юридичної освіти.

Таблиця 1.

Професійно зорієнтована діяльність майбутніх юристів у процесі формування базових компетентностей

Базові компетентності	Професійно зорієнтована діяльність майбутніх юристів
Навчальна компетентність	Активність у діалогових формах навчання, участь в диспутах, дискусіях; виконання курсових та дипломних робіт, дослідних проєктів; написання доповідей, рефератів, наукових статей
Етична компетентність	Участь в обговоренні проблем, що виносяться на виховні години, організація бесід та виступів на практичних заняттях, опрацювання та аналіз відповідної літератури, дослідження та доповнення положень Етичного кодексу юриста; написання індивідуальних чи колективних творів з питань юридичної етики, випуск стінгазет; участь у проведенні анкетування, тестових формах самооцінки, задіяність в анкетуванні, тестових формах самооцінки
Комунікативна компетентність	Зустрічі з відомими юристами-професіоналами, спілкування з суб'єктами правоохоронної діяльності та клієнтами; творче ставлення до курсів «Риторика», участь у спеціальних тематичних тренінгах; цілеспрямована самооцінка ефективності комунікативних дій, що реалізуються в процесі навчання
Соціальна компетентність	Вміння взаємодіяти з різними соціальними групами, соціальними інститутами; здатність орієнтуватися у різних життєвих ситуаціях, жити й ефективно працювати у суспільстві з ринковою економікою на основі сучасної базової методологічної, світоглядної, духовної, моральної, інформаційної культури; вміння використовувати набутий соціальний досвід та використання його у соціальній практиці
Інформаційна компетентність	Зацікавленість у високому рівні засвоєння інформації, потреба в удосконаленні інформаційних технологій; використання правових пошукових систем і класифікаторів та укладання власних; підготовка рекомендацій з інформаційної самоосвіти для молодших курсів (на основі власного досвіду)

Мета статті – розкрити форми та шляхи формування базових компетентностей майбутніх юристів-правознавців у процесі професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу. Дослідницький досвід показує, що у вирішенні зазначених проблем слід звернутися до положень герменевтичного підходу в освіті, значення якого вчені (Л. Брудний, А. Синіцина та ін.) бачать у культивуванні предметів, що впливають на духовне буття людини в соціальному просторі. Ключовою ідеєю герменевтичного підходу є ідея, розуміння, у найширшому сенсі цього слова: світ як поле розуміння. В такому розумінні пересікаються когнітивні та аксіологічні ресурси особистості, де основною метою є пошук значення, а основним принципом – взаємодія частин і цілого.

На думку Н. Сатохіної, герменевтика права постає як сукупність досить різноманітних за спрямуванням типів осмислення розуміння, серед яких: вузькі (орієнтовані на розуміння правових норм, зафіксованих у текстах) та широкі (спрямовані на осмислення правової реальності в цілому) герменевтичні концепції; методологічний (що дозволяє прояснити методи практичної інтерпретаційної роботи) та онтологічний (спрямований на експлікацію умов можливості розуміння) напрями; «герменевтика довіри» (яка не задається питанням про основи інтерпретаційних традицій, а прагне продовжити їх), «герменевтика підозри» (що виходить з методологічної позиції недовіри до об'єктів розуміння та виявляє внутрішні конфлікти традицій) та «критична герменевтика» (як результат діалектичної взаємодії попередніх двох напрямків) тощо. Загалом, герменевтика права відображає основні тенденції осмислення проблеми

розуміння в сучасній філософській герменевтиці, серед яких: актуалізація праксеологічного виміру дослідження як засобу подолання розриву між онтологічною і методологічною герменевтикою, аксіологізація герменевтичної проблематики та регіоналізація герменевтичних досліджень [4, с. 78].

На наше переконання, нейтралізація нормативного підходу герменевтичним надає процесу формування базових компетентностей майбутніх правознавців як мінімум два положення: роль духовної діяльності, духовного досвіду в професійному розвитку юристів; статус текстів у змісті юридичної освіти. Перше положення ми співвідносимо з історичними коренями «духовно-інтелектуальних форм освячення права» (Е. Леві) і формуванням філософії права як особливої науки. Не без підстав юриспруденція вважається «вінцем науки», припускаючи, що «від законів космічних до законів юридичних – один крок» [5, с.6].

Друге положення, що диктується герменевтичним підходом, тісно пов'язане з інтерпретаційною технікою в діяльності правника. Будь-який правознавець, що працює в законодавчих або виконавчих органах, юрист-доктринер, юрист-практик, суддя, адвокат і т.д. часто повинен займатися роз'ясненням правових норм і фактів, тому розвиток інтерпретаційної техніки – один зі ступенів професійної підготовки майбутніх правознавців. На базі різного роду текстів студент вчиться знаходити точний зміст правового явища, робити ясним і очевидним те, що здається нечітким, двозначним, встановлювати і пояснювати зв'язки та взаємини між фактами. Все це посилює значимість мовної підготовки май-

бутніх юристів і виправдовує думку, що без мови немає і не може бути правового регулювання.

Увага до інтерпретаційної техніки майбутніх правознавців як проєкції герменевтичного підходу дозволяє розглядати інформаційну та комунікативну компетенції інструментальними стосовно етичної та навчальної. Ми вважаємо, що герменевтична основа роботи з текстами (реальна, а не формально заявлена) сприяє формуванню інформаційної та комунікативної компетентності і допомагає реалізувати під час навчання правознавців специфічні цілі їхнього професійного розвитку.

У загальній складності, послідовне впровадження герменевтичного підходу в організацію навчальної та навчально-професійної діяльності майбутніх правознавців задає процесу формування базових компетентностей необхідний формат педагогічного впливу на мотиваційно-сміслові установки студентів. Ефект герменевтичного підходу до підготовки правознавців не знімає відповідальності за його зважене і продумане використання, зберігає важливість утилітарної функції юридичної освіти.

На нашу думку, майбутній правознавець повинен мати широку ерудицію, знати філософські основи права, співвідносити його з іншими цінностями людського життя, але мова в юридичній освіті йде все ж таки не про підготовку філософів або культурологів, а про підготовку фахівців з права – юристів.

Розглядаючи майбутнього юриста як, насамперед, фахівця в галузі права слід розуміти, що його професійне «я» повинне мати в основі розвинену правосвідомість як «природне вмістилище уявлень про цінність права». Через призму права необхідно розглядати ті ресурси юридичної освіти, які розвивають у студентах-майбутніх юристах особливі мотиваційно-сміслові установки, неактуальні і невідтворювані в інших освітніх середовищах.

Найбільш характерним у зазначеному зв'язку є ресурс практики (стажування). Під практикою ми розуміємо сукупність дій майбутніх юристів, здійснених їхньою педагогічно організованою квазіпрофесійною діяльністю, що передбачають діагностуючий освітній результат. На сьогоднішній день система підготовки майбутніх правознавців передбачає практики (стажування на робочому місці), які входять в освітні програми всіх юридичних вищих навчальних закладів і факультетів.

Ідея практичного спрямування підготовки юридичних кадрів не нова. Але проблема професійного розвитку майбутніх правознавців у процесі практики досі відкрита. Пояснено це недостатньою розробленістю питань, пов'язаних із педагогічним впливом на майбутнього правознавця як суб'єкта діяльності [6]. Правомірно, на наш погляд, навести приклади окремих труднощів подібного роду: закономірності оптимізації формування психологічної системи діяльності; механізм поєднання вимог професії з особливостями людей; проблеми професійної придатності людей, професійне вигорання тощо. Адже службовою (трудовою) ситуацією слід вважати сукупність елементів соціально-професійної дій-

ності, в яких майбутній правознавець реалізує себе як суб'єкт праці. У нього розвивається психофізична активність, що допомагає йому усвідомити мотиви діяльності, конкретизувати завдання подальшого професійного розвитку, опанувати необхідні засоби праці, поглибитися в предмет. Дидактичними «оболонками» для цих ситуацій можуть стати лабораторно-практичні заняття, рольові та імітаційні ігри, кейс-стаді, тренінги, спецсемінари та ін. Власне працею є такі дії, як відбір та аналіз правової інформації; інтерпретація правових норм чи приписів; переклад юридичного сенсу в вербалізоване судження; здійснення тих чи інших комунікативних актів. Домінувати у всьому цьому буде внутрішній (індивідуальний) рівень діяльності.

У навчальній професійній ситуації істотно змінюється баланс внутрішнього та зовнішнього рівнів діяльності. Активізується її інституційний зміст, оскільки виконання трудових операцій майбутніми юристами тісніше пов'язується з соціальною реальністю. Принциповим стає використання правових аргументів у тих чи інших діях. Зростає ступінь самостійності в прогнозованих результатах діяльності. Службова діяльність (праця) починає носити прикладний характер і все більше залежить від механізмів самоорганізації особистості студентів-правознавців. Головна увага тут, так само як і в загальному ході процесу формування базових компетентностей майбутніх правознавців, має бути зосереджена навколо зміни мотивів їхньої діяльності.

Отже, аналіз базових компетентностей підкреслює важливість формування у майбутніх правознавців саме комунікативної, соціальної, навчальної, інформаційної та етичної компетентностей, що зумовлено їхніми особливостями та вимогами до юридичної професії, передбаченими у державних стандартах вищої освіти, зокрема в ОКХ.

Методика формування базових компетентностей (форми, засоби, методи, засади) у юридичних навчальних закладах передбачає створення спеціальних умов (спеціалізовані аудиторії) для проведення практичних занять. Так, чинним законодавством України регулюється діяльність при університетах чи інститутах юридичних клінік. Юридична клініка – це структурний підрозділ вищого навчального закладу, що має на меті здійснювати керівництво науково-дослідницькою і навчально-методичною діяльністю студентів-майбутніх правознавців щодо розширення їхньої правосвідомості та вдосконалення механізмів отримання навичок правозастосування, правозахисної, правоохоронної та правопросвітньої діяльності навчальних занять. На сьогодні, у багатьох навчальних закладах функціонують юридичні клініки як окремі структурні підрозділи (у м. Одеса при ОДУВС та ОНУ «ОЮА»). Тут майбутні правознавці під керівництвом викладачів надають безкоштовні юридичні консультації всім верствам населення.

Прийом громадян ведеться відповідно до графіку та реєструється у спеціальному журналі. Таким чином,

студент може практично реалізувати набуті теоретичні знання. У юридичній клініці повинні бути всі необхідні документи, а саме: кодекси, Конституція України, зразки документів тощо. Перспектива широка – майбутній юрист вчиться складати процесуальні документи, опановує уміннями орієнтуватися у чинному законодавстві, розвиває своє мислення, комунікативні здібності, інтелект. Викладач може оцінити практичні задатки, сприяти всебічному розвитку особистості.

Робота в юридичній клініці сприяє розвитку та формуванню комунікативної компетентності через постійне спілкування з відвідувачами; навчальної – через удосконалення теоретичних знань у зв'язку з опрацюванням нормативно-правової літератури та посиленням практичної діяльності; інформаційної – через постійну роботу з різною інформацією, комп'ютерними інформаційними базами даних (Ліга-Закон, IPlex); соціальної – через вироблення власної соціальної позиції; етичної – через прояв моральної та професійної культури.

При університетах створюють криміналістичні лабораторії, що мають на меті формування та розвиток у майбутніх юристів практичних навичок щодо розкриття злочинів різних видів (крадіжка, розбій, звалтування тощо), виявлення слідів скоєння злочину, поводження з криміналістичною технікою та науково-криміналістичними засобами, які застосовуються безпосередньо під час проведення лекційних і практичних занять. Під час роботи у криміналістичній лабораторії студенти мають змогу навчитися працювати з фото та відеотехнікою, вивчають різні види фіксації матеріальних об'єктів, що мають значення речових доказів для розкриття злочинів, сучасні технічні засоби складання портрету за зовнішніми ознаками опису людини, складати загальні та допоміжні дактилоскопічні формули за 10-ти пальцевою системою обліку тощо.

Криміналістичні лабораторії повинні бути оснащені сучасною технікою, а саме: проектором та екраном для перегляду відео чи документальних фільмів щодо ведення слідства та розкриття злочинів різних видів; комп'ютерами, підключеними до мережі Інтернет та зі встановленими програмами інформаційно-пошукової системи «Образ» – комп'ютерний фоторобот, електронної інформаційно-довідкової програми з вогнепальної та холодної зброї, експертно-криміналістичної системи «Дактомат», експертними довідниками, чемоданом слідчого, мікроскопами тощо.

Практикують також створення у криміналістичній лабораторії так-званих тасмних кімнат. У таких кімнатах організують місце скоєння злочину (крадіжки, вбивства та ін.). Їхнє значення полягає у тому, що окремі студенти групи під час практичного заняття займаються «розслідуванням скоєного», а решта студентів через вмонтовану у тасмній кімнаті веб-камеру та USB-кабель, який підключений до комп'ютера за допомогою проектора, що виводить

зображення на екран, можуть слідкувати за діями колег та аналізувати їхні дії.

Таким чином, ведеться залучення до практичного навчання усіх студентів групи, в них проявляється інтерес, захоплення, зацікавленість, що забезпечують розвиток усіх пізнавальних можливостей та професійних компетенцій, стимулюють їх до діяльності та навчання.

Діяльність криміналістичних лабораторій тісно пов'язана з діяльністю сучасно обладнаних фотолабораторій, експертних лабораторій, комп'ютерних залів і криміналістичних полігонів. Зокрема, заняття з криміналістики відпрацьовуються у комп'ютерних класах: судова фотографія, дактилоскопія, ідентифікація людини за ознаками зовнішності, судова балістика, трасологія тощо.

Під час таких практичних занять у криміналістичній лабораторії у майбутніх юристів формуються: навчальна компетентність – через постійне удосконалення теоретичних знань, опанування новими методиками щодо розслідування та кваліфікації злочинів; комунікативна компетентність – через діалог між колегами, через допит уявних свідків тощо; інформаційна – через роботу над складанням протоколів, з джерелами злочину, архівну роботу з документами тощо; соціальна компетентність – через прояв соціальних мотивів у власній поведінці; етична компетентність – через гуманне ставлення до колег, прояв культури спілкування.

Доречним є створення кімнат-музеїв, де представлено різні види зброї, фототехніки, предмети схову злочинної продукції, експонати за матеріалами реальних справ, речових доказів, що дозволяє наочно сприймати особливості вчинення та розкриття різних видів злочинів. У студентів-майбутніх правознавців формується навчальна компетентність через сприйняття та осмислення нового матеріалу, комунікативна – через розповіді та бесіди про побачене і почуте, інформаційна – під час аналізу історико-правових цінностей минулих років, соціальна – через усвідомлення особливостей культури та менталітету свого та іншого народів, етична – під час прояву духовної культури.

Для проведення практичних занять з метою формування всіх базових компетентностей ми використовували тренінг-лабораторії, наприклад «Зал судових засідань», де здійснюється підготовка фахівців-юристів в умовах, наближених до реальних судових процесів. Проведення рольових процесуальних ігор у залі судового засідання розвиває навички роботи з процесуальною документацією. Студенти мають змогу детально вивчати особливості окремих стадій судочинства, розгляду і вирішення окремих категорій судових справ. У майбутніх юристів розвиваються навички судової риторики, вони вчать представляти інтереси різних сторін справи в суді, публічно виступати, логічно мислити, робити висновки тощо.

У тренінг-лабораторії «Зал судових засідань» в результаті самостійної підготовки студентів під керівництвом викладачів необхідно проводити інсценувані судові процеси щодо слухання кримінальних, цивільних, адмі-

ністративних і господарських справ. До практичних занять у навчальному залі судових засідань залучаються працівники органів прокуратури, адвокатури, судів (судді, консультанти, секретарі судових засідань), співробітники органів внутрішніх справ (слідчі, оперативні працівники) та інші практикуючі фахівці.

Важливе місце у формуванні базових компетентностей, зокрема комунікативної, займає створення при юридичних факультетах чи навчально-наукових інститутах спецаудиторії «Прес-центр». Це пов'язано з появою спеціалізації «Юридична журналістика», яка на цьому етапі тільки починає вводитися у навчальні плани спеціальності 8.03040101 «Правознавство». Робота на практичних заняттях у «Прес-центрі» сприятиме формуванню та розвитку культури усної судової мови, активізації процесу думок, уміння вести публічну суперечку, встановити контакт зі слухачем тощо.

Прийнято також проводити виїзні заняття. Наприклад, пропонується студентам брати участь у відкритому судовому засіданні з метою набуття практичних навичок роботи судді. Після такого заняття студент повинен подати викладачеві аналіз судового засідання, скритикувати чи схвалити тактику ведення процесу, роботу учасників судового процесу (судді, потерпілого чи підсудного).

Практикуємо участь студентів у роботі координаційної ради молодих юристів, діяльність якої контролюється Міністерством юстиції України (Положення про Координаційну раду молодих юристів України

від 27.09.2007 № 835/5) [7]. Згідно з цим положенням, Координаційна рада, відповідно до покладених на неї завдань: організовує конференції, «круглі столи», форуми, семінари, тренінги, зустрічі, спрямовані на підвищення рівня правових знань громадян; розробляє та поширює правоосвітні методичні матеріали: посібники, буклети, пам'ятки тощо; розробляє сценарії рольових ігор, вікторин з правової тематики для подальшого використання в правоосвітній діяльності; підтримує правоосвітні програми та проекти молодіжних громадських організацій, зокрема проекти, спрямовані на підвищення правової культури дітей, підлітків та молоді тощо [7]. Як бачимо, участь студентів у Координаційній раді – запорука формування в них базових компетентностей.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, у сучасних вищих юридичних навчальних закладах можна створити безліч умов до проведення практичних занять з майбутніми правознавцями з метою формування у них базових компетентностей та становлення їх як професіоналів своєї юридичної справи. Але без педагогічної підготовки викладачів-юристів їхньої готовності до педагогічної діяльності у вищих юридичних навчальних закладах неможливо впровадити методичку викладання у навчально-виховний процес вищого юридичного навчального закладу.

Подальшого дослідження потребує проблема підготовки викладачів-юристів до педагогічної діяльності у вищих юридичних навчальних закладах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вербицкий А. А. Психолого-педагогические особенности контекстного обучения / А. А. Вербицкий. – М. : Знание, 1987. – 124 с.
2. Ильцова М. Д. Компетентностный подход к результатам высшего образования: анализ, сущность, реализация / М. Д. Ильцова. – Астрахань : Изд-во АГТУ, 2006. – С. 72.
3. Новиков А. М. Методология учебной деятельности / А. М. Новиков. – М. : Эгвес, 2005. – 176 с.
4. Сатохіна Н. І. Розуміння у здійсненні права : герменевтичний вимір : дис... кандидата юрид. наук :

12.00.12 / Н. І. Сатохіна. – Х., 2010. – 185 с.

5. Леви Э. Х. Введение в правовое мышление / Э. Х. Леви. – М. : Наука, 1995. – 115с.
6. Яворська Г. Х. Педагогіка для правників : навчальний посібник / Г. Х. Яворська. – К. : Знання, 2005. – 325 с.
7. Положення про Координаційну раду молодих юристів України : Наказ Міністерства юстиції України від 27.09.2007 № 835/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show>.

REFERENCES

1. Verbitskiy, A. A. (1987). *Psikhologo-pedagogicheskie osobennosti kontekstnogo obucheniya* [Psychopedagogical peculiarities of contextual education]. Moscow: Znanie [in Russian].
2. Plyazova, M. D. (2006). *Kompetentnostnyy podkhod k rezul'tatam vysshego obrazovaniya: analiz, sushchnost, realizatsiya* [Competence-based approach to the results of higher education: analysis, essence, implementation]. Astrakhan: Izdatel'stvo AGTU [in Russian].
3. Novikov, A. M. (2005). *Metodologiya uchebnoy deyatel'nosti* [Methodology of learning activity]. Moscow: Egves [in Russian].
4. Satokhina, N. I. (2010). *Rozuminnia u zdiisnenni prava: hermenevtychnyi vymir* [Understanding in exercise of a right]. *Candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].

5. Levi, Ye. Kh. (1995). *Vvedenie v pravovoe myshlenie* [Introduction to legal thinking]. Moscow: Nauka [in Russian].

6. Yavorska, H. Kh. (2005). *Pedahohika dlia pravnykiv: navchalnyi posibnyk* [Pedagogy for lawyers: textbook]. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].
7. Polozhennia pro Koordynatsiinu radu molodykh yurystiv Ukrainy: Nakaz Ministerstva yustytysii Ukrainy vid 27.09.2007 №835/5 [Statutes of Coordination Council of young lawyers of Ukraine dated 27 September 2007 №835/5]. (2007). Retrieved from: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show> [in Ukrainian].

*Галина Харлампієвна Яворська,
доктор педагогічних наук, професор кафедри загальногуманитарних дисциплін,
Міжнародний гуманітарний університет,
ул. Фонтанська дорога, 33, г. Одеса, Україна*

МЕТОДИКА ФОРМИРОВАНИЯ БАЗОВЫХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ БУДУЩИХ ПРАВОВЕДОВ

В статье раскрывается методика формирования базовых компетентностей будущих юристов (необходимые формы, методы, средства); определены наиболее эффективные подходы (герменевтический, компетентностный) к реализации обозначенной задачи. Показано, что последовательное внедрение герменевтического подхода в организацию учебной и учебно-профессиональной деятельности будущих правоведов предоставляет процессу формирования базовых компетентностей необходимый формат педагогического влияния на мотивационно-смысловые установки студентов. Автор считает, что герменевтическая основа работы с текстами способствует формированию информационной и коммуникативной компетентности и помогает реализовывать во время обучения будущих юристов-правоведов специфические цели их профессионального развития. Раскрывая методику формирования базовых компетентностей будущих юристов, также показывается роль специально созданных условий (лабораторий) для проведения практических занятий (юридическая клиника, криминалистическая лаборатория, тренинг-лаборатория «Зал судебных заседаний» и др.). Важное место при формировании базовых компетентностей, а частности коммуникативной, занимает создание при юридических факультетах специальной аудитории «Пресс-центр». Работа на практических занятиях в «Пресс-центре» способствует формированию и развитию культуры устной судебной речи, активизации процесса профессионального мышления, умения вести публичный профессиональный спор и отстаивать свою позицию, делая ссылку на нормативно-правовую базу, устанавливать контакт со слушателем и др. Таким образом, в современных высших юридических учебных заведениях можно создать множество условий к проведению практических занятий с будущими правоведом с целью формирования у них базовых компетенций и становления их как профессионалов своего юридического дела. Дальнейшего исследования требует проблема подготовки преподавателей-юристов к педагогической деятельности в высших юридических учебных заведениях.

Ключевые слова: компетентность, базовая компетентность, юристы-правоведы, подходы (герменевтический, компетентностный), деятельность (учебная, учебно-профессиональная, квазипрофессиональная).

*Halyna Yavorska,
Doctor of Pedagogy, professor, Department of Humanities,
International Humanitarian University,
33, Fontanska doroha Str., Odesa, Ukraine*

METHODS OF FORMING BASIC COMPETENCES OF FUTURE JURISTS

The article is focused on the methods of forming basic competences of future lawyers (required forms, methods and means); the most effective approaches to the solving of the above mentioned problem (hermeneutic, competence-based) have been determined. It has been shown that consistent implementation of hermeneutic approach into organization of learning, educational and professional activity of future jurists provides the process of forming basic competences with the necessary format of pedagogical influence over students' motivational and conceptual orientations. In the author's opinion, hermeneutic basis of work with texts facilitates forming information and communicative competence and helps implement specific purposes of future jurists' professional development in the course of training. The paper also demonstrates the role of specially created conditions (laboratories) for conducting practical lessons (legal clinic, criminalistic laboratory, training-laboratory "Court room", etc.). Creation of the so-called "Press-centre" is of great importance in forming basic competences, particularly, the communicative one. Giving practical lessons in the "Press-centre" facilitates the formation and development of forensic speech culture, activation of the process of profession-related thinking, the ability to conduct public professional argument and vindicate one's judgment referring to regulatory framework, to establish contact with the listener, etc. Thus, at modern legal institutions of higher education there is an opportunity to create a great number of conditions for giving practical lessons with future jurists with the purpose of forming their basic competences and their development as professionals of their legal job. Prospects for further research involve the problem of training teachers-lawyers for pedagogical activity at higher educational institutions.

Keywords: competence, basic competence, lawyers-jurists, approaches (hermeneutic, competence-based), activity (learning, education and professional, quasiprofessional).

Подано до редакції 21.04.2016